

Licht, lucht en ruimte

► Een afwisselende rondtocht vanuit het oude dorpshart van Harmelen over de begroeide en deels bebouwde oeverwallen van de Oude Rijn en door het open veenweidegebied in het Land van Woerden. Onderweg ervaart u veel licht, lucht en ruimte: met halfverharde jaagpaden, graskaden, oude én nieuwe natuur. De route is vernoemd naar de Potterskade, een oude houtkade bij de nieuwbouwwijk Snel en Polanen, ten oosten van de stad Woerden.

Rivierdorp

De eerste vermelding van Harmelen als 'Hermale' is teruggevonden in een document van 1202. Rond de kerk (1) groeide een rivierdorpje, met land aan de overkant van het water: Harmelerwaard, Oudeland en Indijk. Het kronkelende riviertje De Bijleveld is een restgeul van de Oude Rijn, die in de Romeinse tijd de hoofdtrak van de Rijn vormde. Dat veranderde toen in 1122 bij Wijk bij Duurstede een dam in de Rijn werd gelegd, waarna het meeste water via de Lek naar de Noordzee stroomde. De Leidsche Rijn, die in een vrij rechte lijn vanuit De Meern in Harmelen arriveert, is een middeleeuwse doorsteek van de Oude Rijn. Vanaf de boerderijen op de kleiige oeverwallen van de rivier werd het achterliggende veengebied ontgonnen. Dat gebeurde in langgerekte kavels van zo'n 1250 meter lang. Vanwege het koopcontract of cope met de landheer noemen we dit copeontginningen.

Een museum op een kade

In het midden van de Hollandsekade staan drie daggeldershuisjes (7) uit 1862. Ze zijn door stichting De Kievit omgebouwd tot een natuur- en milieu-educatiecentrum waar kinderen

natuuroprachtjes kunnen uitvoeren (uilenballen zoeken en ontleden bijvoorbeeld). In het middelste huisje is een stijl-kamer ingericht, die een kijkje geeft in het karige leven van een

Stichting De Kievit huist in drie daglonerswoningen aan de Hollandsekade (foto Gerard Op het Veld)

Wandelen over een jaagpad

In 1664 legden de steden Utrecht, Woerden en Leiden een voor die tijd snelle verbinding aan met trekschuiten over de smalle en moeilijk te bezielen Oude Rijn. De lange schuiten gaven plaats aan circa dertig personen en werden op de oever voortgetrokken of gejaagd door een trekpaard op een speciaal aangelegd jaagpad (2). Aan de noordkant van de in 1855 aangelegde spoorlijn Utrecht-Gouda lag vroeger de herberg De Putcuype, die reeds in het jaar 1300 door Melis Stoke werd vermeld in zijn Rijmkroniek van Holland onder de naam De Pitcupe (3). Vanaf de late Middeleeuwen poogden Hollandse en Utrechtse statenleden hier de onderlinge geschillen in dit

vroegere familie van boerenarbeiders (dagloners of daggelders). Bij de huisjes liggen een hoogstamboomgaard met zitjes, een kruiden-, bijen-, vlin-der- en moestuin, vochtig hoiland met

plasdrasoevers en een kikkerpoel, een natuurplas met een weidemolentje. Een paradijsje vlak bij de bewoonde wereld! Voor openingstijden: www.stichtingdekievit.dds.nl.

grensgebied uit te praten en weg te drinken. De oude herberg is niet te verwarren met het huidige café-restaurant De Putkop, dat ten zuiden van de spoorlijn en het vroegere stationnetje (1869-1936) ligt.

Polderkade

Bij de Potterskade (4) bereiken de copeontginningen in de polderblokken Snel en Polanen, Breeveld, Haanwijk en Cattenbroek elkaar. De naam 'potters' slaat volgens de overlevering op bedelmonniken die hier vroeger boerden. De kade heet verderop Haanwijksekade en sluit daar aan op de Hollandsekade (6), ooit een waterkering van de aangrenzende Grootwaterschappen Woerden (1322) en Bijleveld-Meerndijk (1413). De strook blokvormige kavels ten noorden van de Potterskade is een rest-

ontginning van het oostelijk gelegen Reijerscop. Aan de west- en zuidkant is in 2004 de natuurstrook Cattenbroek (5) aangelegd: een moeras- en rietstrook met schrale graslanden en hakhoutbosjes. Het is aangelegd op en om een hoger gelegen, kleiige stroomrug, inclusief een wandelkade, een laarzenpad en een vogelkijkhut aan de rand van een diepe zandwinningsplas.

Oude damsluis

De Haanwijkersluis (6) is een dam die al in 1413 is opgeworpen. Doel van de dam was het overtollig water uit de polders Bijleveld en Rijerscop tegen te houden en verder noordwaarts op te stuwen richting Amstel en IJ, via de Bijleveld. In deze dam werd in 1656 een schutsluis gebouwd om het scheepvaartverkeer minder te hinderen.

Afstand:
9 km - 2 uur

Startplaats
Harmelen: Kalverstraat
bij NH-kerk

Markering:
ANWB-bordjes en geel-
rood-gele stickers

Bereikbaarheid:
gemarkeerde aan-
looproute vanaf station
Woerden (3 km extra)

Parkeren:
Harmelen

Horeca:
De Putkop,
Leidsestraatweg 43 en in
het centrum van
Harmelen

